

QUÆSTIO MEDICA

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS

MANE DISCUTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORUM.

Die Jovis 15. Decembris.

M. FRANCISCO PIJART

D. MEDICO, ET ANTIQ. SCHOLÆ MAGISTRO PRÆSIDE.

An Medicina dogmatica præstantior ?

I.

MANIFESTUM est cætera animantia perfecta, hominem vero imperfectum prodire in lucem; quod illa statim ab ortu sua opera edere queant, pueri curam desiderent nec servari nisi alieno beneficio possint. Quando enim homini incessus? quando vox? quando firmum cibus os? quandiu palpitans vertex summa inter cuncta animalia imbecillitatis argumentum? Cætera sentire naturam suam, alia sensuum *περὶ εἶδω* jactare, alia pernicitatem usurpare, alia præpetes volatus, alia vires, alia natus: hominem scire nihil sine doctrina, non fari, non ingredi, non vesci, breviterque non aliud naturæ sponte, quam flere. Bactrianorum regi Zoroastro nascenti risus extitit futuræ expulsionis à regno suo certissimum omen. Itaque multi extitere qui non nasci optimum censerent, aut quam ocissime aboleri. Hinc meritò quæri potest an natura parens melior homini, an tristior noverca fuerit; nam nisi carenti doloribus morbisque vita ipsa pœna est, non est vivere sed valere vita. Idcirco veteres non minus studium adhibuere ad inveniendam & excogitandam artem aliquam, quam ad naturæ convenientia alimenta indaganda, quâ corpus humanum innumeris affectibus patens & obnoxium studiosè descenderent. Hæc vero Medicina est quæ ab opere quod præstat nomen accepit, suæque repetit incunabula ab experientia

rationi conjunctâ, quibus suam præbuit occasionem subiecti ad *διαβολοει* nati dispositio circa quod versatur; idem autem Medicinæ contigit quod geometriæ, cum enim esset apud Ægyptios primum inventa ad agorum terminos Nili inundationibus perfusus quotannis dimetiendos, quod terræ dimetiendæ causa primum excolta sit geometria appellatur, nomenque antiquum retinet quamvis hodiè non solum ad planorum terræque dimensionem, sed quidquid sua est quantitate mensurabile referatur: sic Medicina cum in ipso inventionis principio propter solam expeteretur curationem ab ea nomen accepit & retinuit, quamvis deinceps plures alias sub se partes omnibus notas contineat.

II.

MEDICINA apud Ægyptum primum excolta; Apis enim ægyptius eam invenit, Æsculapius auxit; *ιατρον* appellaverunt à venenosis succis illic à natura loci plurimis qui *ισι* dicuntur ab ægyptiis, qui omnes erant Medici & quorum unus solis oculis medebatur, alter solis auribus; Ab his ad Græcos à Græcis ad Romanos, hinc ad alias nationes veluti per traducem est propagata. Ars est viventibus omnibus utilis; habuit natales parum faustos; cum eâ succrevit seclæ multiplices, quare propter artificum pugnam veteres augurum divinationi compararunt. Est autem de earum numero rerum quæ, quibus illarum cognitio contingit, multum laboris & molestiarum exhibent, illis vero qui earum usu indigent jucundæ & utiles existunt: immò ignavis & plebeis hominibus commune sunt bonum, his verò qui eas exercent plenæ molestiæ sunt. Medicus enim oculis perlustrat singula pericula, contrectat etiam nullâ voluptate, & ex alieno malo proprias sibi demetit tristitias: ægrotantes autem artis beneficio à maximis malis liberantur, à morbis, doloribus, à tristitia, & à morte; omnibus enim his evidens Medicina auxiliatrix reperitur. Si tamen bene calculum ponamus, certò asseverare debemus plus ab ea querelarum quam utilitatum & laudum emanare: hæc tamen ars ægris universis, hominibus nempe, omnis generis animalibus, terra mari & aëre conclusis, quidnietiam & plantis, magnâ vi sanitatem, sanis securitatem, exercitantibus bonum habitum & quidquid voveris pollicetur. Medicinam referas ad factivam artem oportet quæ & speculationem & actionem includat in se, & perficiat in opere quod tandem elucet ubi medicus suas expleverit partes: nec speres esse de earum genere quæ novum opus valeant construere, sed quæ factum incolume servant, labefactatum reparant; Proinde Medicinam dicimus artem factivam ratione & experientia constitutam, ad tuendam corporis humani sanitatem, morbosque profligandos comparatam; non solum ars est liberalis, sed ingeniarum artium præstantissima, cæterarum princeps & domina, tum quod reliquæ instrumenta illi fabricentur, aptamque materiam præparent, tum quod habeat suæ exercitationis ministros quamplurimos, qui ad sua imperia assiduos & diligentes se præbeant.

III.

ARTIS Medicæ institutum sanitas est, finis ipsius adeptio sanitatem si adest omni conatu tueri, si non adest restituere. In hoc autem fine cum stet medentium omnium sententia, non tamen omnes in mediis ad eum

finem, neque in remediis ad sanitatem comparandam fraternis animis consentiunt, aliis uno modo, aliis alio, ad eorum inventionem progredientibus; atque ex illa varietate & discordiâ veluti naturali in hominum ingeniis ut plurimum affabrè fictis ad fallaciam non solum in arte Medica verum in omni scientia exortæ sunt αἰρέσεις, ita ut aliud non sit αἰρέσις quam multorum hominum consensus in quamplurimis dogmatis quodam artificio constructis & ad unum finem tendentibus. Fuere in Medicina sectæ celebres Empiricorum, præcipua & princeps dogmaticorum, fuit & methodicorum, Sunt qui ex concreione insectilium corpusculorum omnia fieri existimantes corpus animalium & ipsos quoque morbos omnes ex atomorum in vacuos meatus ingressu, atque obstructione gigni putaverunt. Hujusmodi ingressum infixionemve εἰσβολὴν appellaverunt; Tanta fuit ingeniorum opinio- num affectionumque humanarum varietas & διαφορὰ, ut sint qui existimarent omnes sectas pravas præter eam, quæ spiritibus omnia tribuit πνευματικῶν, Græci dicunt: Hermetica, βαβαυσι τήχη, quæ circa fornacem & caminos versatur (qui eam exercet merito τερεαυσις & μαγειρὸς censeri debet) rerum omnium sua astruit principia φυσικὰ salem, Mercurium, sulphur & alia metallica corpori nostro valde dissentanea & inimica: ὁμοίως etiam dejectâ medendi rectâ methodo unâ cum vulgaribus rerum principis & elementis: Magica Medicina suos characteres fidere horoscopante aliquo, laminis inculptos, suas figuras, portenta, verborum fufurros, vel iis aliquid simile, ex pacto implicito vel explicito insulsè, aniliterque videtur depromere; Asclepiades professus quinque res communium auxiliorum, abstinentiam cibi, alias vini, fricationem corporis, ambulationem, gestationes; Quæ cum unus quisque semetipsum sibi præstare posse intelligeret faventibus cunctis ut essent vera quæ facillima erant, universum pene humanum genus circumvertit in se, non alio modo quam si è cælo demissus advenisset. Statica Medicina commensurandi cibi leges præscribit, potum cum pondere largiendo, multorum bibendi consuetudinem eludit, quidni si quantum aëris hauriat quodvis animal sive per os sive per cutis transpirationem dimetiri posset & per staticas rationes demonstraret, multos nancisceretur discipulos. Mirabatur Cato quod non rideret haruspex haruspem cum vidisset. Apage aporitos, epheticos, sive scepticos, illos inquam apage qui illud optimum censent doctrinæ genus, per quod in utramque partem præparatur; Hanc doctrinam vetustiores existimabant desinere in epochen; Epochen autem appellabant quasi suspensam sententiam, nihilque definitum quod est nullâ de re pronunciare, nec asseverare certo. Nnm Romani tollent equites peditesve cachinnum si de nive nigrâ disputantem Anaxagoram viderint. Transcurramus Pyrrhonis Sectam nunquid anxia, & de ignis caliditate & nivis albedine hæsitans, & dubia, ipsa cecitate & vivi-comburio digna est? Imperiti est quærere rationem eorum quæ sunt magis perspicua quam ut rationem postulent. Amor ingenij plures sectas peperit quam hydra lernæ capita, artiumque parentem & magistram virtutum discerpit Philosophiam. Transcurramus veterinariam Medicinam. Transcurramus Mangoniam. Quidni & κρυοπλάς, & Hieracosophiam viris principibus expetitam. Quidni Catonianam domesticam illam Sectam: & illas quæ impræsentiarum

apud Japonas Sinenſes & cæteras gentes barbaras excoluntur; quidni & illas quas ſcimus per manus cabalæ & traditionis more, ſingulis domibus, immò agreſtibus & ruſticis etiam acceptas, quali vernaculas uſuque receptas. Mittamus pro natura locorum & regionum inſtitutas medendi leges ad quas permulti tanquam ad ſaxum adhæreſcunt.

I V.

EMPIRICA Sectarum omnium antiquiſſima, quæ res naturales rationalemque diſciplinam reſpuit, experimento totam ſe tradit. Qui eam ſunt profeſſi Empirici ſunt denominati. Erant autem *ἑμπερικοί* tria genera, *ὑποπρωτικὸν αὐτοσχέδιον & μικτικόν*; Primum quidem dicebatur cum aliquid experirentur in quod forte fortunâ nil tale cogitantes incidiffent. Secundum cum ad alicujus rei experientiam dedita opera venirent, ſive per ſomnia, ſive aliter admoniti; Tertium cum ea quæ proſunt vel nocent, ſive naturâ ſive fortunâ ſive aliquo conſilio, in iſdem morbis experirentur, alios qui eadem prius experti eſſent imitantes; quidquid autem juvat aut nocet, hoc eſt cauſarum omne genus, dicebant vel naturale vel fortuitum eſſe; vocantes naturale quod caſu fieret, neque maniſeſtam habebat cauſam: fortuitum vero quod ſine electione quidem noſtra fieret, ſed evidentem cauſam haberet: Tribus autem theorematibus utebantur *την ἕξιν, ἰσχυρίαν, τὴν τῷ ὁμοίῳ μεταβολάν*: Appellabant *τύχην*, quidquid aliquando obſervaffent, quorum quum magnam habebant copiam, eam omnem *ἀβέστημα* nuncupabant: atque in id rurſus *αὐτοψίαν*, quæ eſt eorum memoria quæ frequenter & eodem modo fieri viſa ſunt uſurpabant quæ cum didiciſſent eam hiſtoriam appellabant, qua in re diligenter conſiderabant quæcunque ſimul acciderent ſymptomata eorumque omnium *συνδρομήν*, appellabant. Quod ſi in morbos nundum viſos incidèrent, aut eo loci eſſent ubi inventorum auxiliorum facultas non ſuppeteret ad conſimile tranſibant, quod *μετάβασις τῷ ὁμοίῳ* vocant eamque triplicem ſtatuebant de affectu in affectum, de loco in locum, de remedio ad remedium: Eam autem obſervationem, quam per illam *τὴν ὁμοίῳ μετάβασις* habebant *πρόβλεψιν τελευτικὴν* appellabant, quod exercitatum oporteat in arte eſſe eum à quo quidpiam hoc pacto inveniendum ſit; Methodicæ ſectæ addiſci Medici, quam illi definiebant eſſe cognitionem apparentium communitatum ad ſanitatis finem ſpectantium, ſtatuebant ad curationis indicationem, nil conferre cognitionem loci affecti, cauſæ, ætatis, regionis, anni temporis, conſiderationem virium ægotantis aut naturæ, aut habitudinis ipſius neque conſuetudinis: ſed à ſolo morbo convenientis remedij indicationem ſumen- dam eſſe cenſebant, neque ab eo ſecundum ſpeciem, ſed ab ejus communi & univerſali notione quam quidam appellabant *κοινότητα*, hoc eſt commun- itatem ut quæ in ſingulis particularibus ſpectaretur: Conſtituebant in uni- verſum tres *κοινότητες* aſtrictum, fluens & mixtum ex utroque, atque in aſtri- cto quidem laxandi, in fluente verò comprimendi indicationem ſumebant, in mixto verò ab eo quod magis urgeret; Præter hæc tria nil Medico conſi- derandum judicabant, quod ad remedij inventionem pertinere videretur. Methodicorum nomen ſibi arrogaverunt quod ambitioſè gloriarentur à ſe eximiâ quadam indiſtriâ ac methodo univerſam artem, in breve quoddam compendium contrahi, & ſex menſium ſpatio eam addiſci poſſe. Immo vitam noſtram longam, artem brevem contra effectum divini ſenis, perditâ quadam

audaciâ promulgabant. Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

V.

ET præstantior & securior est secta dogmatica quam profiteamur: Hæc omnes artis Medicæ partes perbellè absoluteque conficit, & explet. Sint nobis exosæ aliæ quæ per ignorantiam veritatis à ratione desciverunt; atque in errores inciderunt inextricabiles sanis & ægris propter κακὰ γνωσιματῶν & pravas sententias funestos & exitiales. Id enim iis evenisse creditur dum percontari obvios erubescunt: sunt autem dogmatici sive analogistici qui ratione duce inveniunt remedia ea quibus perfici possit morborum curatio; Idem alio nomine νογικῶς & aliquando μεθοδικῶς quod methodo remedia conquirant; diversi tamen sunt à methodicis proprie dictis, cum enim ambo remedia per rationem & methodum investiganda censerent, in eo tamen differebant quod methodici communia tantum dogmata considerata ducerent, dogmatici non ea tantum sed multò etiam plura in morborum curationibus esse spectanda arbitrentur; neque enim curationis indicationes ab ipso tantum affectu petendas censent, verum etiam ab ægrotantis naturâ viribus & consuetudine, ætate, sexu, habitu, anni tempore, cœli statu, regione; omniaque salubria in salubria & neutra diligenter contemplantur, nihilque omnino negligi volunt eorum quæ ad curationem pertinere possent: præterea vero rerum etiam usum atque experientiam adhibent, quam tamen negant inveniendis remediis solam sufficere; Eam putamus non à methodicis modò, verum etiam ab Empiricis valde diversam, siquidem restantum evidentes consuebantur & iis tantum credebant quæ vel sensui paterent vel memoriæ per sensum mandata essent; Dogmatici vero præter hæc illis quoque fidem habent quæ ex naturali rerum consequentiâ per rationem acquiri solent; non destituuntur suis patronis dogmatici; Suos mystas & Archetypos jactant, Hyppocratem, Galenum, Scholam Parisiensem, quorum omnium præcepta ab indicationibus certis petita rationeque & experientiâ stabilita contra mentem aliarum Sectarum imitatione prosequi genus esse obsequii induximus.

Ergo Medicina dogmatica præstantior.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Henricus Mahieu.

M. Claudius Guerin.

M. Paulus Mattot.

M. Carolus le Long.

M. Ludovicus Moim.

M. Petrus Lombard.

M. Martinus Arakia.

M. Nicolaus Richard.

M. Petrus le Mercier.

Proponebat Lutetiæ NICOLAUS DE JOUVANCI,
Parisiensis, A. R. S. H. MDCLXXII.